

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความกตัญญูต่อพ่อแม่
ของนักเรียนเจนเอเรชั่นซี อำเภอมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก*

FACTORS AFFECTING GRATITUDE BEHAVIOR TOWARDS PARENTS OF
GENERATION Z STUDENTS MUEANG PHITSANULOK DISTRICT,
PHITSANULOK PROVINCE

ชวนชม โพธิ์บุญ¹, วัลภา สบายยิ่ง² และ นิรนาท แสนสา³

¹⁻³Chuanchom Phobun¹, Wanlapa Sabayying², and Nirnat Saensa³

¹⁻³สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹⁻³Faculty of Education, Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

Corresponding Author's Email: majoytata@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมความกตัญญูต่อพ่อแม่ มารดาของนักเรียนเจนเอเรชั่นซี 2) ศึกษาระดับปัจจัยแรงจูงใจภายใน การอบรมเลี้ยงดูใน ครอบครัว การปลูกฝังจากโรงเรียน และการสนับสนุนทางสังคมของนักเรียนเจนเอเรชั่นซี 3) เปรียบเทียบพฤติกรรมความกตัญญูต่อพ่อแม่ มารดาของนักเรียนเจนเอเรชั่นซี จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา อายุ สภาพครอบครัว ศาสนาที่นักเรียนนับถือ และ 4) ศึกษาอำนาจ พยากรณ์พฤติกรรมความกตัญญูต่อพ่อแม่ มารดาของนักเรียนเจนเอเรชั่นซี

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบสหสัมพันธ์ กลุ่ม ตัวอย่าง คือ นักเรียนที่อายุระหว่าง 15-19 ปี ในอำเภอมืองพิษณุโลก จำนวน 400 คน โดยใช้ วิธีการสุ่มแบบโควตา เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า ความเชื่อมั่นรายด้านระหว่าง .85 ถึง .92 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว และวิเคราะห์ค่า สัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมความกตัญญูต่อพ่อแม่ มารดาของนักเรียนเจนเอเรชั่นซี ภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก 2) ระดับปัจจัยแรงจูงใจภายใน (x_1) การอบรมเลี้ยงดูใน ครอบครัว (x_2) การปลูกฝังจากโรงเรียน (x_3) และการสนับสนุนทางสังคม (x_4) ของนักเรียน เจนเอเรชั่นซี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ผลเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความ กตัญญูต่อพ่อแม่ มารดา พบว่า เพศ ระดับการศึกษา อายุ สถานภาพของครอบครัวที่

* Received 28 March 2026; Revised 15 May 2026; Accepted 12 July 2026

แตกต่างกันมีพฤติกรรมความกตัญญูทเวที่แตกต่างกัน และ 4) ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมความกตัญญูทเวที่ได้อ้อยละ 60.90

คำสำคัญ: พฤติกรรม, ความกตัญญูทเว, นักเรียนเจนเนอเรชันซี

Abstract

This research aimed to 1) study the filial piety behavior towards parents. of Generation Z students; 2) study the level of intrinsic motivation factors, family upbringing, school-based influences, and social support among Generation Z students; 3) compare the filial piety behavior towards parents of Generation Z students categorized by gender, educational level, age, family background, and religion; and 4) study the predictive power of filial piety behavior towards parents among Generation Z students.

This research was a quantitative study using a correlational research design. The sample consisted of 400 students aged 15-19 years in Mueang Phitsanulok District, selected using quota sampling. The instrument used was a 5-level Likert scale questionnaire with reliability coefficients ranging from .85 to .92. The statistical analyses used were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and multiple regression analysis.

The research findings revealed that: 1) The overall level of filial piety behavior towards parents among Generation Z students was high; 2) The overall level of intrinsic motivation factors (x1), family upbringing (x2), school influence (x3), and social support (x4) among Generation Z students was high; 3) A comparison of factors affecting filial piety behavior showed that gender, educational level, age, and family status differed significantly; and 4) These four factors combined could predict 60.90% of the variance in filial piety behavior.

Keywords: Behavior, Gratitude, Generation Z students

บทนำ

ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและกระแสวัฒนธรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนในหลายมิติ โดยพบว่าเยาวชนบางส่วนมีแนวโน้มเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานทางสังคม เช่น การขาดความกตัญญูทเว การไม่เชื่อฟัง

และการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา (วิไลวรรณ แสงทอง, 2564) โดยนักเรียนเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต จึงควรได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรมควบคู่กัน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมเชิงคุณธรรมของผู้เรียน (พัชรินทร์ ดาน้อย และมณีญา สุราช, 2565) สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเฉพาะความกตัญญูกตเวที ซึ่งควรปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่น อันเป็นช่วงวัยสำคัญของการพัฒนา (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2559)

นักเรียนเจนเอเรชั่นซีมีอายุประมาณ 9–24 ปี เติบโตท่ามกลางเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อออนไลน์ส่งผลให้มีกิจกรรมเชิงสังคม พฤติกรรมทางสังคมผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลและเครือข่ายสังคมออนไลน์ (ศศิมา ตุ่มนิลกาล, 2560) ซึ่งเด็กกลุ่มนี้จะใช้เวลาอยู่กับเทคโนโลยีมากกว่าพ่อแม่ ทำให้พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มนี้ ค่อนข้างมีโลกส่วนตัวสูง การวิจัยนี้มุ่งศึกษานักเรียนในอำเภอเมืองพิษณุโลก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีสถาบันการศึกษาจำนวนมากและมีความหลากหลายของผู้เรียนจึงเหมาะสมในการสะท้อนพฤติกรรมของนักเรียนในบริบทสังคมปัจจุบัน

พฤติกรรมความกตัญญูกตเวทีเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข โดยเกิดจากการบูรณาการของปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ซึ่งแรงจูงใจภายในเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมมีความมั่นคงและยั่งยืน (Domjan, M., 1996) ขณะเดียวกันพฤติกรรมดังกล่าวสามารถเรียนรู้ได้ผ่านกระบวนการทางสังคม การเลียนแบบ และแบบอย่างจากบุคคลรอบข้าง (วิไลวรรณ แสงทอง, 2564) ครอบครัวและโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจากการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การปลูกฝังในโรงเรียนผ่านการจัดการเรียนรู้ การอบรมบ่มนิสัย และการเป็นแบบอย่างของครู และบุคลากรในโรงเรียน (Bandura, A., 1977) รวมถึงการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย ครอบครัว ชุมชน และกลุ่มเพื่อน นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสภาวะและพฤติกรรมของวัยรุ่น โดยได้รับการยอมรับ การยกย่อง และการเอาใจใส่จากบุคคลรอบข้าง จะช่วยเสริมสร้างการปรับตัวและพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียน (พรทิพย์ โรจนสุนันท์, 2561) กล่าวคือ นักเรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับคุณธรรมความกตัญญูกตเวที มีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมดังกล่าวมากขึ้น เนื่องจากการสนับสนุนทางสังคมช่วยเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าในตนเองและการยอมรับจากสังคม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงพฤติกรรมความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนเจนเอเรชั่นซีอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก และศึกษาระดับปัจจัยแรงจูงใจภายใน การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การปลูกฝังจากโรงเรียน และการสนับสนุนทางสังคมของนักเรียนเจนเอเรชั่นซี รวมถึงนำปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนเจนเอเรชั่นซี มาหาสมการถดถอยอำนาจพยากรณ์ เพื่อนำผลจากการศึกษาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีความตระหนักถึงความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา ซึ่งความกตัญญู

กตเวทีเป็นส่วนช่วยส่งเสริมสุขภาพกายและจิตของบุคคลและยังสรรค์สร้างสังคมให้ช่วยเหลือพึ่งพากัน รวมไปถึงเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนเจนเนอเรชันซี อำเภอมืองพิชญ์โลก จังหวัดพิชญ์โลก
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยแรงจูงใจภายใน การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การปลูกฝังจากโรงเรียน และการสนับสนุนทางสังคมของนักเรียนเจนเนอเรชันซี อำเภอมืองพิชญ์โลก จังหวัดพิชญ์โลก
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนเจนเนอเรชันซี อำเภอมืองพิชญ์โลก จังหวัดพิชญ์โลก โดยจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา อายุ สถานภาพของครอบครัว และศาสนาที่นักเรียนนับถือ
4. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์พฤติกรรมความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนเจนเนอเรชันซี อำเภอมืองพิชญ์โลก จังหวัดพิชญ์โลก จากแรงจูงใจภายใน การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การปลูกฝังจากโรงเรียน และการสนับสนุนทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบสหสัมพันธ์ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนเจนเนอเรชันซีที่อายุระหว่าง 15-19 ปี (ที่บิดามารดายังมีชีวิต) ในอำเภอมืองพิชญ์โลก จังหวัดพิชญ์โลก จำนวนทั้งหมด 48,133 คน (กรมการปกครอง, 2568)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนเจนเนอเรชันซีที่อายุระหว่าง 15-19 ปี (ที่บิดามารดายังมีชีวิตอยู่) ในอำเภอมืองพิชญ์โลก จังหวัดพิชญ์โลก ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จำแนกตามตำบล ตำบลละ 20 คน ความคลาดเคลื่อนที่ 5% โดยใช้วิธีการสุ่มแบบโควตา

2. เครื่องมือและขั้นตอนที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับประกอบด้วย 1) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามพฤติกรรมความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนเจนเนอเรชันซี อำเภอมืองพิชญ์โลก จังหวัดพิชญ์โลก ผู้วิจัยได้ศึกษาโครงสร้างแบบวัดความกตัญญูกตเวทีของพงศ์พัชรา สัมพันธ์รัตน์ (2554) และนำมาปรับใช้ 3) แบบสอบถามปัจจัย

แรงจูงใจภายใน การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การปลูกฝังจากโรงเรียน และการสนับสนุนทางสังคมของนักเรียนเจนเอเรชั่นซี อำเภอมืองพิชญโลก จังหวัดพิชญโลก

2.2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการศึกษากับแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ทุกข้อ ได้ค่าทั้งหมดเท่ากับ .86 แล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนเจนเอเรชั่นซี อำเภอมืองพิชญโลก จังหวัดพิชญโลก จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยและนำมาหาค่าอำนาจการจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยแต่ละข้อได้มากกว่า 0.2 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัคได้ความเชื่อมั่นทั้งหมดเท่ากับ .937

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย จากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนในอำเภอมืองพิชญโลก จังหวัดพิชญโลก เพื่อขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ทำการแจกแบบสอบถามกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 2) จัดเตรียมแบบสอบถามผ่านทางแบบฟอร์มออนไลน์ เพื่อสะดวกในการตอบแบบสอบถาม โดยในแบบสอบถามไม่มีการให้กรอกชื่อหรือข้อมูลบ่งชี้บุคคลเพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิของผู้ตอบแบบสอบถาม 3) ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม 4) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด โดยเก็บในโรงเรียนอำเภอมืองทุกอำเภอ อำเภอละ 20 คน 5) เก็บแบบสอบถามเพิ่มเติม กรณีการตอบแบบสอบถามผิดพลาดไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ผลได้ 6) เมื่อได้ข้อมูลครบ 400 ชุด ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จะใช้สถิติได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมของความกตัญญูทวดเวที่ต่อบิดามารดาของนักเรียนเจนเอเรชั่นซี จะใช้สถิติได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความกตัญญูทวดเวที่ต่อบิดามารดาของนักเรียนเจนเอเรชั่นซี จะใช้สถิติได้แก่ การทดสอบค่าที การทดสอบความแปรปรวนทางเดียวที่ระดับนัยสำคัญ .05

4.4 การวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันที่ระดับนัยสำคัญ .05 และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนเจนเนอเรนซ์ซี อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนเจนเนอเรนซ์ซี

พฤติกรรมความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับพฤติกรรม
ด้านการดูแลบิดามารดา	4.10	.69	ปฏิบัติมาก
ด้านการทำงานช่วยเหลือบิดามารดา	4.24	.57	ปฏิบัติมากที่สุด
ด้านการปฏิบัติตนเพื่อรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล	4.15	.59	ปฏิบัติมาก
ด้านการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการเป็นทายาท	4.03	.77	ปฏิบัติมาก
รวม	4.13	.66	ปฏิบัติมาก

จากตาราง 1 พบว่า ในภาพรวมส่วนใหญ่ภาพรวมปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านการทำงานช่วยเหลือบิดามารดา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตนเพื่อรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ด้านการดูแลบิดามารดา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และด้านการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการเป็นทายาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ตามลำดับ

2. ผลศึกษาระดับปัจจัยแรงจูงใจภายใน การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การปลูกฝังจากโรงเรียน และการสนับสนุนทางสังคมของนักเรียนเจนเนอเรนซ์ซี อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของปัจจัยแรงจูงใจภายใน การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การปลูกฝังจากโรงเรียน และการสนับสนุนทางสังคม

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
แรงจูงใจภายใน	4.19	.57	มาก
การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว	4.17	.56	มาก
การปลูกฝังในโรงเรียน	4.17	.57	มาก
การสนับสนุนทางสังคม	4.33	.57	มากที่สุด
รวม	4.21	.57	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การสนับสนุนทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 รองลงมา คือ แรงจูงใจภายใน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวและการปลูกฝังจากโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ตามลำดับ

3. ผลศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนเจนเนอเรชันซี อำเภอมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนเจนเนอเรชันซี อำเภอมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก โดยจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา อายุ สถานภาพของครอบครัว และศาสนาที่นักเรียนนับถือ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดา	เพศ		ระดับการศึกษา		อายุ		สถานภาพของครอบครัว		ศาสนาที่นักเรียนนับถือ	
	t	Sig.	t	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.
แรงจูงใจภายใน	-3.00	.00*	4.27	.00*	24.01	.00*	5.22	.00*	2.70	.07
การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว	-3.19	.00*	4.78	.00*	20.80	.00*	7.17	.00*	2.60	.08
การปลูกฝังในโรงเรียน	-4.03	.00*	5.04	.00*	19.96	.00*	3.03	.05*	1.19	.31
การสนับสนุนทางสังคม	-0.26	.79	-1.05	.24	6.99	.00*	.31	.73	1.21	.30

จากตารางที่ 3 พบว่า ในภาพรวมเพศ ระดับการศึกษา อายุ สถานภาพของครอบครัวที่ต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมความกตัญญูทเวทีแตกต่างกัน ส่วนศาสนาที่นักเรียนนับถือที่ต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมความกตัญญูทเวทีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลศึกษาอำนาจพยากรณ์ปัจจัยแรงจูงใจภายใน การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การปลูกฝังจากโรงเรียน และการสนับสนุนทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความกตัญญูทเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนเจนเนอเรชันซี อำเภอมืองพิษณุโลก

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ตัวแปรพยากรณ์	b	SEb	β	t	p-value
การปลูกฝังจากโรงเรียน (x_3)	.333	.051	.388	6.57	.000*
แรงจูงใจภายใน (x_1)	.191	.053	.221	3.63	.000*
การสนับสนุนทางสังคม (x_4)	.120	.036	.138	3.38	.001*
การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว (x_2)	1.08	.050	.123	2.17	.030*
R = .780 R ² adj = .605 SE _{est} = .31074 R ² = .609 a = .981 F = 153.684					

* นัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยทั้ง 4 สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมความกตัญญูกตเวทีได้ร้อยละ 60.90 ปัจจัยที่มากที่สุด คือ การปลูกฝังจากโรงเรียน รองลงมา คือ แรงจูงใจภายใน การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคม ตามลำดับ สามารถเขียนเป็นสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานตามลำดับ ดังนี้ $\hat{Y}=0.981+0.333X_3+0.191X_1+0.120X_4+0.108X_2$, $\hat{Z}=0.388ZX_3+0.221ZX_1+0.138ZX_4+0.123ZX_2$

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนเจนเนอเรชันซี อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการทำงานช่วยเหลือบิดามารดา รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตนเพื่อรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล ด้านการดูแลบิดามารดา และด้านการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการเป็นทายาท ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดนพดล คล้ายหงส์ และมานพ นักการเรือน (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรนอม (คลองเสือน้อย) กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การชักชวนทำบุญรักษาศีล รองลงมา ได้แก่ การแบ่งเบาภาระของมารดาบิดา การดำรงรักษาวงศ์สกุล การปฏิบัติตนเป็นคนดี และการตอบแทนคุณมารดาบิดา เช่นเดียวกับงานวิจัยของพระรังสรรค์ ปญฺฑโท, (2560) ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาพรวมมีพฤติกรรมความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาอยู่ในระดับบ่อยครั้ง เรียงจากมากไปน้อย คือ ด้านการช่วยทำการงานของท่าน และด้านการประพฤติตนให้เหมาะสมแก่การรับทรัพย์มรดกอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการประพฤติตนดำรงวงศ์ตระกูล และด้านท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของพระขวัญมนัส แก้วกุล (2561) ที่อธิบายว่าการแสดงความกตัญญูกตเวทีผ่านการดูแล เอาใจใส่ และตอบแทนบุญคุณบิดามารดา เป็นพื้นฐานของการเป็นบุตรที่ดี และนำไปสู่ความผาสุกของครอบครัว

2. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาของนักเรียนเจนเนอเรชันซี อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม รองลงมา คือ แรงจูงใจภายใน การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว และการปลูกฝังจากโรงเรียน ตามลำดับ

การสนับสนุนทางสังคม พบว่า มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่าการได้รับความช่วยเหลือ การยอมรับ และความเอาใจใส่จากบุคคลรอบข้าง มีส่วนส่งเสริมให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคมและคุณธรรม (Cohen, S. & Wills, T. A, 1985) สอดคล้องกับทฤษฎีการสนับสนุนทางสังคมที่อธิบายว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทต่อการแสดงพฤติกรรม โดยงานวิจัยของ Froh,

J. J., et al. (2009) พบว่าความกตัญญูทเวที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสนับสนุนทางสังคม อย่างไรก็ตามการสนับสนุนทางสังคมอาจทำงานร่วมกับปัจจัยอื่น เช่น ครอบครัวและโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมนั้นแตกต่างกันตามบริบท

แรงจูงใจภายใน พบว่า เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความพึงพอใจและการรับรู้คุณค่าด้วยตนเอง จึงมีความมั่นคงและยั่งยืนมากกว่าพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจภายนอก Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000) กล่าวคือ เมื่อนักเรียนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความกตัญญูทเวที่ด้วยตนเอง จะส่งผลให้เกิดการแสดงพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องและจริงใจโดยไม่ต้องพึ่งแรงกระตุ้นจากภายนอก สะท้อนให้เห็นว่าแรงจูงใจภายในเป็นแรงผลักดันสำคัญของพฤติกรรมเชิงคุณธรรมในระยะยาว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับชุตติมา ศรีสุวรรณ (2559) ที่พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างแรงจูงใจภายในกับพฤติกรรมของผู้เรียน อย่างไรก็ตามการวัดด้วยแบบสอบถามอาจไม่ครอบคลุมแรงจูงใจเชิงลึกทั้งหมด จึงควรใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้เข้าใจมิติของแรงจูงใจภายในได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว พบว่า ครอบครัวนั้นเป็นสถาบันแรกในการขัดเกลาพฤติกรรมและค่านิยมของบุคคลรูปแบบการเลี้ยงดูที่เน้นความรัก ความเข้าใจ และเหตุผล ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านคุณธรรมได้ดีกว่าการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (สุदारัตน์ สายรัตน์, 2551) สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญา พงษ์ศิริ (2562) พบว่าการเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูทเวที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับพระทวี ข่ายมณี และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2550) ที่พบว่าการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวส่งผลต่อการปลูกฝังความกตัญญูทเวที่ กล่าวคือ การที่ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีจะส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนรู้และซึมซับพฤติกรรมความกตัญญูทเวที่ได้

การปลูกฝังจากโรงเรียน พบว่า โรงเรียนยังคงเป็นสถาบันสำคัญในการถ่ายทอดและเสริมสร้างคุณธรรมให้กับผู้เรียน ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการเป็นแบบอย่างของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lickona, T. (1991) ที่ระบุว่าโรงเรียนมีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของวราภรณ์ แซ่ตั้ง (2562) ที่พบว่าโรงเรียนมีผลต่อพฤติกรรมเชิงคุณธรรมอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพระอมรเทพ บุตดาบุตร และคณะ (2567) ที่กล่าวว่ากระบวนการหลักสูตรคุณธรรมและการเป็นแบบอย่างของครูช่วยพัฒนาจิตสำนึกของนักเรียนในการแสดงพฤติกรรม

3. เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความกตัญญูทเวที่ต่อบิตามารดาของนักเรียนเจนเนอเรชันซี ผลการศึกษาพบว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมความกตัญญูทเวที่อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับ Froh, J. J., et al. (2009) ที่พบว่า เพศหญิงมีแนวโน้มแสดงความกตัญญูทเวที่สูงกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจอธิบายได้จากบทบาททางสังคมและการขัดเกลาทางเพศที่ส่งเสริมให้เพศหญิงแสดงออกทางอารมณ์และความสัมพันธ์มากกว่าเพศชาย

อย่างไรก็ตามไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของภาณุ ไชยวรรณ (2561) ที่ได้ศึกษาคุณธรรมจริยธรรมด้านกตัญญูทเวทของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่านักเรียนที่เพศต่างกัน มีระดับพฤติกรรมด้านความกตัญญูทเวทที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความแตกต่างของผลการวิจัยอาจเกิดจากบริบทของกลุ่มตัวอย่างสภาพแวดล้อมทางสังคม หรือรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมความกตัญญูทเวทอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับ Emmons, R. A. & McCullough, M. E. (2003) ที่อธิบายว่าความกตัญญูทเวทที่เป็นคุณลักษณะที่สามารถพัฒนาได้ผ่านประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งระดับการศึกษาที่สูงขึ้นย่อมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและประสบการณ์ทางสังคมมากขึ้น โดยกลุ่มอายุ 15 ปี มีระดับพฤติกรรมต่ำกว่ากลุ่มอายุ 16–19 ปี อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับ Bono, G. & Froh, J. J. (2009) ที่พบว่าความกตัญญูทเวทจะพัฒนาเพิ่มขึ้นตามอายุและวุฒิภาวะทางอารมณ์ ส่วนสถานภาพของครอบครัวพบว่านักเรียนที่อาศัยอยู่กับมารดาส่งผลมากที่สุด สอดคล้องกับ Padilla-Walker, L. M., et al. (2012) ที่พบว่าความใกล้ชิดกับผู้ปกครอง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงคุณธรรมของวัยรุ่น โดยเฉพาะกลุ่มที่อาศัยอยู่กับมารดาจะมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ส่วนศาสนาที่นับถือไม่นับถือศาสนาแตกต่างกัน มีระดับความกตัญญูทเวทที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากโรงเรียนและครอบครัวมีแนวทางการอบรมศีลธรรมที่คล้ายคลึงกัน เช่นเดียว Watkins, P. C. (2014) ที่อธิบายว่าความกตัญญูทเวทเป็นคุณธรรมสากลที่สามารถพบได้ในทุกศาสนา จึงอาจไม่ปรากฏความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

4. การศึกษาอำนาจพยากรณ์พฤติกรรมความกตัญญูทเวทต่อบิตามารดาของนักเรียนเจนเนอเรชันซี อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยทั้ง 4 สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมความกตัญญูทเวทได้ร้อยละ 60.90 โดยการปลูกฝังจากโรงเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมความกตัญญูทเวทมากที่สุด สะท้อนบทบาทของโรงเรียนในฐานะสถาบันหลักที่พัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน ทั้งผ่านการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการเป็นแบบอย่างของครูและบุคลากรในโรงเรียน แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ Lickona, T. (1991) และสุภางค์ จันทวานิช (2557) ที่ชี้ว่าโรงเรียนสามารถเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงคุณธรรมผ่านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่เหมาะสม พฤติกรรมดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดด้านความต่อเนื่องเมื่ออยู่นอกบริบทโรงเรียน จึงจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากบริบทอื่นร่วมด้วย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า พฤติกรรมความกตัญญูทเวทของนักเรียนเกิดจากการบูรณาการของหลายปัจจัย โดยโรงเรียนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดจากบทบาทในการปลูกฝัง

คุณธรรม ขณะที่แรงจูงใจภายในและการสนับสนุนทางสังคมมีบทบาทเสริมสำคัญ โดยเฉพาะในบริบทสังคมดิจิทัลของผู้เรียนยุคใหม่ แม้การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวยังคงเป็นฐานรากด้านคุณธรรม แต่มีแนวโน้มลดบทบาทลงเมื่อเทียบกับอดีต ข้อค้นพบสำคัญสะท้อนว่าอิทธิพลของโรงเรียนและสังคมเพิ่มขึ้นในการหล่อหลอมพฤติกรรมของนักเรียน ดังนั้น การส่งเสริมความกตัญญูทวดที่อย่างยั่งยืนควรอาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และสังคม ควบคู่กับการพัฒนาแรงจูงใจภายในของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1.1 ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในการปลูกฝังคุณธรรมความกตัญญูทวดที่ดี ดังนั้นผู้ปกครอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ควรร่วมมือกันจัดกิจกรรม และสนับสนุนการปลูกฝังคุณธรรมความกตัญญูทวดที่อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เด็กนักเรียนมีโอกาสเรียนรู้การประพฤติปฏิบัติตนด้วยความเคารพต่อบิดามารดา และซึมซับคุณธรรมเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน 1.2 รัฐบาลมีนโยบายมุ่งเน้นด้านการศึกษา การพัฒนาส่งเสริมหลักสูตรที่สอดแทรกคุณธรรม ศีลธรรม หรือจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านความกตัญญูทวดที่ต่อบิดามารดา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 2.1 ศึกษาเพิ่มตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ความผูกพันในครอบครัว การใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่น เป็นต้น 2.2 ควรศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมความกตัญญูทวดที่อย่างลึกซึ้ง เช่น การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2568). ระบบสถิติทางการทะเบียน. เรียกใช้เมื่อ 18 มิถุนายน 2568 จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/home.php>
- เกษร แซ่ตั้ง. (2562). การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เจนจิรา แวงวรรณ, ดุษฎี อินทรประเสริฐ, และธรรมาศกร จันประเสริฐ. (2566). การศึกษาวิเคราะห์ความกตัญญูทวดที่ดีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย: การวิจัยเชิงคุณภาพแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล.
- ชุตินา ศรีสุวรรณ. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจภายในกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารศึกษาศาสตร์, 10(2), 45–60.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2559). จิตพฤติกรรมศาสตร์: แนวคิดและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พงศ์พัชรา สัมพันธ์รัตน์. (2554). การศึกษาพฤติกรรมด้านความกตัญญูทวดที่ต่อบิดามารดาบิดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2: กรณีศึกษาโรงเรียนทิวธาภิเศก เขตบางกอกใหญ่

- กรุงเทพมหานคร. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรทิพย์ โรจนสุนันท์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรม. วารสารสังคมศาสตร์ศึกษา, 9(2), 33-47.
- พระขวัญมนัส กมมสุโก. (2561). บทบาทของบุตรธิดาที่ดีตามคติพระพุทธศาสนา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระทวี ชำยมณี และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2550). บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังความกตัญญูทศเวทีในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัย มข. (บศ.), 7(3).
- พระปลัดนพพล คล้ายหงษ์ และมานพ นักการเรียน. (2567). การปฏิบัติหน้าที่ของบุตรตามหลัก พุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนเพชรพนอม (คลองเสื่อน้อย) กรุงเทพมหานคร. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 6(4), 889-900.
- พระรังสรรค์ ปญญาวุฒโธ (ธนุสิทธิ์). (2560). การแสดงเชิงพฤติกรรมเรื่องความกตัญญูทศเวทีต่อมารดาบิดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนแม่อนวิทยาลัยอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอมรเทพ บุตดาบุตร, สมเดช นามเกตุ และพระมหาประทีป อภิวัฑฒโน. (2567). แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 13(2), 344-355.
- พัชรินทร์ ดาน้อย และมณีนุสา สุราช. (2565). แรงจูงใจภายในกับพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน. วารสารการศึกษาสมัยใหม่, 15(2), 45-60.
- พิชญา พงษ์ศิริ. (2562). อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์. วารสารครุศาสตร์, 15(1), 55-70.
- ภาณุ ไชยวรรณชนะ. (2561). การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูทศเวทีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรารณณ์ แซ่ตั้ง. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมคุณธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา. วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วิไลวรรณ แสงทอง. (2564). การสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวของนักเรียน. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 17(2), 89-104.
- ศศิมา ตุ่มนิลกาล. (2560). การนำเสนออัตลักษณ์บนเครือข่ายสังคมออนไลน์อินสตาแกรมของเจนเอเรชัน: กรณีศึกษาความแตกต่างระหว่างเจนเอเรชันเอ็กซ์ วาย และแซด. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- สุตารัตน์ สายรัตน์. (2551). เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูทศวิถีของนักเรียน. ใน
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาวค์ จันทวานิช. (2557). ทฤษฎีสังคมวิทยา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.
- Bono, G., & Froh, J. J. (2009). Gratitude in school: Benefits to students and schools. In R. Gilman, E. S. Huebner, & M. J. Furlong (Eds.), *Handbook of positive psychology in schools* (pp. 77–88). Routledge.
- Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310–357. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The what and why of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Domjan, M. (1996). *The principles of learning and behavior*. Wadsworth.
- Emmons, R. A., & McCullough, M. E. (2003). Counting blessings versus burdens: An experimental investigation of gratitude and subjective well-being in daily life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(2), 377–389. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.84.2.377>
- Froh, J. J., Yurkewicz, C., & Kashdan, T. B. (2009). Gratitude and well-being in adolescents. *Journal of Adolescence*, 32(3), 633–650. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2008.06.006>
- Lickona, T. (1991). *Educating for character: How our schools can teach respect and responsibility*. Bantam Books.
- Padilla-Walker, L. M., Nielson, M. G., & Day, R. D. (2012). The role of parental warmth and control in adolescents' prosocial behavior. *Journal of Adolescence*, 35(3), 689–699. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.07.012>
- Watkins, P. C. (2014). *Gratitude and the good life: Toward a psychology of appreciation*. Springer.